

Veertiende bijbelstudie over Galaten 5:7-12 – hoofdstuk 18 van ‘Tot vrijheid geroepen’, bijbelstudies over de Galatenbrief, van ds. W. Harinck

1. Zingen: Ps. 85:3 en 4
2. Gebed
3. Lezen: 1 Kor. 9:24-27 en Gal. 5:7-12
4. Welkom en mededelingen

Inleiding

1. We komen nu bij één van de meest levendige gedeelten in deze brief van Paulus aan de Galaten. Hij begint er in vs. 7 mee zijn verbazing en teleurstelling uit te drukken door het gedrag van de Galaten te vergelijken met hun vroegere levenswandel in geloof. Daarvoor gebruikt hij het beeld van de wedloop op de *renbaan* in een arena. Dat beeld had hij voor zijn eigen geloofsleven in Gal. 2:2 ook al gebruikt; daar zegt hij: ‘opdat ik niet enigszins tevergeefs zou lopen of gelopen hebben’. En hier zegt hij: ‘Gij liept wél’ – u liep zo goed! Vóór de dwaalleraars kwamen, bleven de Galaten in de goede baan en maakten ze vorderingen. Nu echter zijn ze in die goede loop ‘verhinderd’, ‘geremd’, ‘opgehouden’. Die dwaalleraars, de Judaïsten, gingen hen belemmeren en probeerden hen de pas af te snijden. Daardoor lieten ze hen van koers veranderen – ze duwden hen langzamerhand van de weg van de genade en het geloof wég om de weg van de wet en de werken te kiezen – en zo zou het helemaal fout kunnen gaan. Na een rijke tijd van een leven dicht bij de Heere word je een bekeerd mens of er komt wat tussen, misschien je carrière wel... – het verlangen naar het lezen van Gods Woord gaat tanen – er kan van alles mis gaan – iemand gaat je lasteren of er is een verborgen zonde die de gang eruit haalt. Dan lopen we naast de baan van het Evangelie van wat God gedaan heeft in Christus Jezus, om zondaren te verlossen uit hun gebondenheid in de zonde.

Bij Paulus komt natuurlijk de vraag op wie daar nu achter zit. Dan zijn we als het ware plotseling in de *rechtbank* – wie heeft het gedaan? Het is overigens misschien wel een retorische vraag, als Paulus vraagt: ‘wie heeft u verhinderd de waarheid gehoorzaam te zijn?’ Hij weet wellicht wel in welke hoek hij het moet zoeken. En de lezers van de brief weten het vast en zeker. Paulus weet in ieder geval van hen dat ze goede sier willen maken bij de Galaten.

Als Paulus hier over ‘waarheid’ spreekt, bedoelt hij in de eerste plaats *het ware Evangelie*, de weg waarlangs de mens gered wordt – het Evangelie dat hij vroeger aan de Galaten heeft mogen prediken. Maar hij bedoelt er ook *de weg* mee, waarop de verlost christenen behoren te wandelen om een leven te leiden in gehoorzaamheid aan het Woord en de Geest. Maar nu dreigt deze waarheid door de Galaten zo langzamerhand verlaten te worden en komt er een dwaalleer voor in de plaats. Door die dwaalleer wordt de één verhinderd om op de juiste wijze tot Christus te komen en de ander om Christus op de juiste wijze in het geloof te volgen. Dat is levensgevaarlijk. Als dat dóórzet, kan het nooit komen tot wat Paulus in 2 Tim. 4:7-8 schrijft: ‘Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal.’

2. Eén ding is voor Paulus duidelijk, zegt hij in vs. 8: dit gevoel is niet uit Hem Die u roept – m.a.w.: dit komt niet bij God vandaan – valse leraren spreken Gods Woord niet, maar ze verdraaien het. Achter die roep van de dwaalleraars ligt de ‘betovering’ van Gal.3:1. Degene die een verhindering is, is de satan, de grote tegenstander van God – het is typerend voor het werk van de satan, de tegenstrever, om op alle mogelijke manieren te proberen de goede loop, het gelovig luisteren van de gemeente naar Gods Woord, in de weg te staan. En pas op: dat kan ook op zo’n aardige, zo’n sympathieke manier gebeuren! Misschien zijn de Galaten onder de indruk geraakt van hun missionaire ijver en hun vriendelijkheid en zo hebben ze de conclusie getrokken dat deze mensen wel met een boodschap van God gekomen zijn.

De Galaten moeten echter goed beseffen wat ze doen, als ze gehoor geven aan de eisen van deze dwaalleraren, want dan stellen ze hun leven opnieuw onder de heerschappij van de wet – en dat betekent afval van de stem van God Zelf! Het is luisteren naar een ‘ander evangelie, maar dat is geen evangelie’. Daarom is er maar één conclusie mogelijk: deze mensen moeten totaal verworpen worden, want hun boodschap komt niet bij God vandaan. Laten we niet vergeten dat Christus in Zijn rede over de eindtijd steeds weer gewaarschuwd heeft voor valse herders.

3. In vs. 9 neemt Paulus ons van de rechtbank plotseling mee in de *keuken*, want hij springt over naar het beeld van het zuurdesem: ‘Een weinig zuurdesem verzuurt het gehele deeg.’ Dit was waarschijnlijk een bekend spreekwoord, dat Paulus ook in de eerste Korinthebrief citeert. In elk geval is het een beeld uit het leven van elke dag. Zuurdeeg was deeg dat enigszins zuur geworden was en dat kon dienen als gist. Welnu, zoals een klein beetje gist een heel deeg zuur kan maken, zo is een klein beetje toegeven aan de dwaalleer voldoende om het hele Evangelie te doorzuren; dat is hier: te verknoeien en in zijn tegendeel te veranderen. Als de gerechtigheid een klein beetje ‘uit de werken’ is, dan is het niet meer ‘uit geloof alleen’; en dan is de genade Gods van haar kracht beroofd.

We kunnen bij het ‘weinig’ aan het geringe aantal van de dwaalleraren denken – in Gal. 1:7 wordt er over ‘sommigen’ gesproken – die de gehele gemeente tot afval kunnen brengen. We kunnen ook aan de schijnbaar kleine eis van de besnijdenis denken – maar als eraan toegegeven wordt als vereiste voorwaarde voor het heil, bederft het in feite de waarheid van het Evangelie geheel en al. Een klein beetje dwaling kan de hele leer onderste boven werpen, en het denken en leven van een grote groep mensen bederven.

Dat is het gevaar van een beetje toegeven, het compromis toelaten. Als het ene in de leer verschuift, verschuift ook het andere – neem bijv. de visie op Gen. 1-3 – hoeveel hangt er niet samen met de schepping – de erfzonde valt weg – dat de tweede Adam de plaats van de eerste inneemt, valt weg – wat de Heere Jezus over het huwelijk zegt, valt weg... Maar pas op: in de Schrift staat zuurdeeg vaak model voor de zonde – denk aan het zuurdeeg van de farizeeën en sadduceeën. Het beeld van het zuurdeeg wordt gebruikt om de doordringende kracht van iets aan te duiden – zoals een kwaadaardige cel zich verspreidt door het lichaam, kan een beetje valse leer zich vermenigvuldigen en zich door het lichaam van de gelovigen verspreiden. Bij de voorbereiding van het Pascha moest alle zuurdeeg uit het huis worden weggedaan – en zo moeten de Galaten nu het zuurdeeg van de Judaïsten wegwerpen. Wie niet beïnvloed wil worden, moet afstand nemen!

Daarom moeten we waakzaam zijn; ik las in het mooie commentaar van ds. R. van Kooten op de Galatenbrief bij deze tekst dat iedere gemeente één generatie van de afval verwijderd is. Het kan goed klinken, maar tegelijk levensgevaarlijk zijn – daarom moeten we altijd de geesten beproeven of ze uit God zijn.

4. Voor de ware gelovigen heeft Paulus echter wel een bemoediging – nu zijn we als het ware in de *pastorie*. Zie vs. 10: ‘Ik vertrouw van u in de Heere, dat gij niet anders zult gevoelen’ – de Galaten zullen geen andere mening hebben dan die van Paulus zelf. Ondanks de invloed van de tegenstanders en de wending die deze bij de Galaten hebben uitgewerkt, blijft Paulus erop vertrouwen dat de Galaten hun rechte koers in de renbaan weer zullen vervolgen – maar wel ‘in de Heere’ – dat betekent ook: vanwege de Heere – hij vertrouwt erop dat de Heere een goed werk in hen begonnen is en dat zal Hij ook afmaken. De Heere Zelf zal Zijn gemeente in stand houden.

Let er dus op: het vertrouwen is alléén gericht op wat de Heere doet – daarom heeft Paulus hoop dat het weer goedkomt met de Galaten en dat zij ‘niet anders zullen gevoelen’, dus dat zij weer tot het juiste inzicht zullen komen. Dat vertrouwen heeft hij niet omdat hij al andere signalen uit Galatië ontvangen heeft of dat ze door hun sterke karakter deze verleiding zullen weerstaan. Nee, Paulus heeft het ‘in de Heere’ – hij heeft vertrouwen op Gods werk in Christus. Hij heeft destijds meegemaakt dat de Galaten

werkelijk door de Heere werden gered – en als iets echt Gods werk is, kan het niet overgaan. Het vertrouwen in de volharding van de heiligen is dus geen vertrouwen in de heiligen zelf, maar alleen in God, Die degenen die door Hem geroepen zijn, ook doet volharden. Dat zegt Paulus zelf treffend in 2 Tim. 2:19 – hij heeft daar gesproken over ketters als Hymeneüs en Filitus – hun woord zal wel voorteten als de kanker, maar ‘evenwel, het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen die de Zijnen zijn.’

Dat geldt echter niet voor de dwaalleraren die Gods volk verleiden, want van hen lezen we in vs. 10: ‘maar die u beroert, zal het oordeel dragen, wie hij ook zij’. Hij die u in verwarring brengt, zal Gods rechtvaardig oordeel niet ontlopen – Paulus spreekt over ‘het’ oordeel, en daarom is het duidelijk dat hij aan het laatste oordeel denkt. Zij zullen voor de troon van God vergelding krijgen voor de verwarring die ze hebben aangericht bij de Galaten – dat is een ernstige boodschap! Degenen die onrust brengen in de gemeente van Christus Jezus, op welke wijze dan ook, zullen hun oordeel niet ontgaan. Christus zegt Zelf van hen: ‘Wee die mens door wie de ergernis komt’ (Matth. 18:7). Dit is een aangrijpende waarheid! Het is overigens wel opmerkelijk dat Paulus hier in het enkelvoud spreekt. Ik noemde het al eerder: met dat enkelvoud kan Paulus een belangrijk persoon als leider in het middelpunt zetten, maar het is ook mogelijk dat hij hen als één groep zonder uitzondering aanwijst. Hij of zij zal/zullen het oordeel dragen – dat is in de toekomstige tijd gesproken, en dat wijst opnieuw op het laatste oordeel. Paulus verzekert de Galaten ervan dat degenen die een ander evangelie brengen, op de oordeelsdag niet gespaard zullen worden, ‘wie hij ook zij’ – misschien bedoelt Paulus hiermee te zeggen dat hij hem of hen niet kent, maar het benadrukt vooral Gods onpartijdigheid in dit oordeel: wie hij ook is, hij zal gestraft worden – niemand die een valse leer brengt, zal in het laatste oordeel gespaard worden.

5. In vs. 11 spreekt Paulus een ogenblik over zichzelf – dan zijn we even bij hem *thuis* of beter op zijn *logeeradres*. Blijkbaar verkondigen de valse leraars de leugen dat Paulus in andere plaatsen zelf ook de besnijdenis preekt, net zoals zij doen; maar dat hij het beter vond daar bij de Galaten niet over te spreken. Mogelijk misbruiken ze hiervoor het feit dat Paulus Timotheüs heeft besneden. Dat had hij gedaan omdat Timotheüs de zoon van een Joodse moeder was, dus een Jood; en als niet-besneden Jood zou Timotheüs als medewerker van Paulus tijdens de zendingsreizen niet in de synagogen kunnen komen, waar Paulus zijn prediking altijd begon. Een onbesneden Jood was een gruwel, en daarom neemt Paulus die barrière weg. Verder zal Paulus ook wel op vragen van Jodenchristenen geantwoord hebben dat het niet verkeerd was dat zij als Joden hun jongetjes lieten besnijden. Maar Paulus verdedigt verder nergens de besnijdenis als noodzakelijk onderdeel om christen te worden of als christen te leven. In Gal. 2:4 zien we dat Paulus zijn medewerker Titus als gelovig geworden niet-besneden Griek gewoon meeneemt naar Jeruzalem. Ze beschuldigen Paulus dus eigenlijk van huichelarij, zo van: hier zegt hij zus, en daar doet hij zo – dat zal hij wel doen om conflicten te vermijden – daarom heeft hij bij de Galaten zeker de eis om besneden te worden achterwege gelaten... Dat is echter een valse beschuldiging, want Paulus heeft de besnijdenis nooit gepredikt als noodzakelijk om zalig te worden. Als Paulus de besnijdenis nog verkondigde, zouden de Joden hem ook niet vervolgen. Er klopt dus niets van hun redenering. Paulus zal ná zijn radicale bekering nooit meer de besnijdenis gaan prediken, want daarmee vernietigt hij de genade van God! Als de gerechtigheid door de wet//de besnijdenis moet komen, is Christus voor niets gestorven – dan wordt ‘de ergernis van het kruis vernietigd’.

Het kruis is hét struikelblok voor de Joden – zij kunnen de gedachte niet accepteren van een lijdende, gekruisigde Messias – dat zou God toch nooit toelaten.... Maar het kruis is voor hen nog ergerniswekkender, omdat het hen berooft van de belangrijkste uitwendige tekenen van hun Jood-zijn: de wet van Mozes en de besnijdenis. Het kruis is voor de Joden ook een ergernis, omdat het niet alleen de wet vernietigt, maar ook de door hen zo hoog geprezen rabbijnse tradities.

Trouwens, het kruis is voor elk gevallen mens een struikelblok en een ergernis – elk mens is geneigd te vertrouwen op wat hij zelf kan doen. Ja, het kruis is een ergernis voor elke vorm van menselijke trots.

Het is ook nogal wat als ons verteld wordt dat al onze goede werken met zonde bevekt zijn, dat alles onvoldoende is – en dat het enige wat voldoet, het kruis van Christus is. Jezus als Voorbeeld... dat gaat nog wel, maar dat er buiten het offer van de gekruisigde Christus geen redding is, dat is voor de natuurlijke mens één en al ergernis.

6. Paulus sluit zijn woorden tegen de valse leraars af in vs. 12 met een van de scherpste opmerkingen die we ooit van hem gehoord hebben: ‘Och, of zij ook afgesneden werden, die u onrustig maken!’ – dus: lieten zij die u opruien, zich maar afsnijden! Paulus typeert zijn tegenstanders dus als opruiers – en dan gebruikt hij een werkwoord in de onvoltooid tegenwoordige tijd – d.w.z.: daar zijn ze voortdurend mee bezig. Die Judaïsten gaan bij wijze van spreken overal met het mes rond om anderen te besnijden. En dan komt hij tot die vlijmscherpe woordspeling: nou, laten ze het dan maar voor zichzelf gebruiken...! Laten ze dan zichzelf maar afsnijden – misschien zelfs letterlijk: niet alleen hun voorhuid, maar het hele mannelijke lid. Laten ze zichzelf maar castreren... Dat gebeurde in die tijd wel als de heidense priesters in de omgeving van Noord-Galatië in extase geraakten. Maar iedere Jood wist wel dat degenen die gecastreerd waren, beslist niet in de tempel mochten komen; in nieuwtestamentische bewoordingen behoren ze dan dus niet meer tot de gemeente!

Andere uitleggers (bij wie ik me liever aansluit) stellen dat hier met die woordspeling op het werkwoord ‘snijden’ een meer figuurlijke uitleg gegeven moet worden, zoals: laten ze zichzelf alsjeblieft van de gemeente afsnijden, zodat we geen last meer hebben van hun wettische dwaalleer.

Hoe het ook zij, vs. 12 is zonder meer een van de meest radicale uitspraken van Paulus. Maar er staat ook veel op het spel, want degene die de besnijdenis ziet als een middel om bij Gods volk te gaan behoren, snijdt zich in werkelijkheid af van Gods volk. Paulus is zo scherp, omdat het nauw luistert! Calvijn zegt dan ook in dit verband: ‘De gelovigen hebben liever dat de ganse wereld verging, dan dat de eer van God iets verkort zou worden.’

Zingen: Ps. 77:7 en 8